

BEPPE FENOGLIO • Şahsi Bir Mesele

Bu eser İtalyan Dışışleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı'nın vermiş olduğu çeviri katkısı sayesinde tercüme edilmiştir.

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale italiano.

Una questione privata

© 1986, 2006 Beppe Fenoglio Estate

Bu kitabın yayın hakları AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı ve
The Italian Literary Agency aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 3456 • Dünya Edebiyatı 319

ISBN-13: 978-975-05-3693-9

© 2024 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2024, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Melike Iřık Durmaz

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Guido Tavagnacco, "Partigiani", 1970

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadađ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BEPPE FENOGLIO

Şahsi Bir Mesele

Una questione privata

ÇEVİREN
Adam Sinan Akçay

BÜLENT AYYILDIZ'IN ÖNSÖZÜYLE

BEPPE FENOGLIO 1 Mart 1922'de İtalya'nın Alba şehrinde doğdu. Orta halli bir ailenin çocuğu olmasına rağmen eğitim hayatına devam etti ve İngilizce öğrendi. 1940 yılında Torino Üniversitesi'ne girdi ama eğitimini tamamlamadı. 1944'te Langhe'de İtalyan Direniş'i'ne katıldı. Savaştan sonra bir şarap şirketinde çalışırken aynı zamanda eserlerini yazdı ve İngilizceden çeviriler yaptı. Yazdığı ilk roman olan *La paga del sabato*, yayıncılardan ret cevabı aldı. 1952 yılında Einaudi Yayınevi tarafından yayımlanan ilk kitabı ise *Alba Şehrinin Yirmi Üç Günü* (İletişim Yayınları, 2023) oldu. Bu dönemde Italo Calvino ve Natalia Ginzburg ile tanışıp dost oldu. 1950'lerin ortalarında Samuel Taylor Coleridge'in *Yaşlı Gemici* eserini İtalyancaya çevirdi. *La malora* 1954'te ve direniş anılarını temel alan *Primavera di bellezza* 1959'da yayımlandı. 1963 yılında akciğer kanseri nedeniyle hayatını kaybetti. Tamınmış eserlerinden, gerilla yaşamını anlatan *Il partigiano Johnny* (1968) ve *Şahsi Bir Mesele* (1970), ilk romanıyla birlikte ölümünden sonra yayımlandı ve geniş bir okur kitlesine ulaştı. Notları, mektupları ve bitmemiş eserleri yine ölümünden sonra Einaudi tarafından basıldı. Eserlerinin iki ana teması Langhe'nin kırsal dünyası ve İtalyan direniş hareketi olan Fenoglio'nun *Şahsi Bir Mesele* isimli bu romanı, 2017 yılında Altın Palmiye ödüllü yönetmenler Paolo ve Vittorio Taviani tarafından sinemaya uyarlandı ve Türkiye'de "Hesaplaşma" adıyla gösterildi.

I

Milton, ağız yarı açık, kolları yanlarında hareketsiz, Fulvia'nın Alba şehrine doğru inen tepedeki ıssız evine bakıyordu.

Kalbi atmıyor, aksine, vücudunun içinde saklanıyor gibiydi.

İşte aralanmış kapının ötesindeki küçük yolu çevreleyen dört kiraz ağacı, işte siyah ve parlak çatının ardında yükselen o iki kayın. Duvarları hâlâ bembeyazdı; ne leke ne de is; son birkaç günün şiddetli yağmurlarından yıpranmamıştı. Pencere zincirlenmişti; uzun zamandır açılmadıkları aşikârdı.

“Onu bir daha ne zaman göreceğim? Savaş bitmeden mümkün değil. Hayal bile edemem. Ama savaşın bittiği gün onu aramak için Torino'ya koşacağım. O şimdi benden, zaferimiz kadar uzak...”

Yoldaşı, taze çamurun üzerinde kayarak ona yaklaştı. “Neden yoldan saptın?” diye sordu İvan. “Neden durdun ki şimdi? Neye bakıyorsun? Şu eve mi? Ne var o evde?”

“Savaş başladığından beri onu görmedim ve bitene kadar da bir daha görmeyeceğim. Beş dakika sabret İvan.”

“Sabır meselesi değil bu, ölüm kalım meselesi. Burası tehlikeli. Devriyeler var.”

“Buraya kadar gelmeye cesaret edemezler. En fazla demiryoluna kadar geliyorlar.”

“Sen beni dinle Milton, topuklayalım hadi. Asfalttan hoşlanmıyorum.”

“Burası asfalt değil,” diye yanıtladı gözlerini yeniden eve dikmiş olan Milton.

“Hemen şu aşağıda!”

İvan, bayırın altında kalan anayolu işaret ediyordu. Asfalt yer yer çatlamış ve kırılmıştı. “Asfaltı sevmiyorum,” diye tekrarladı. “Köy yolunda olsak başka, istediğın çılgınlığa varım o zaman, ama asfaltı sevmiyorum işte.”

“Beş dakika,” diye yanıtladı sakince Milton ve eve doğru ilerlemeye başladı. Bu sırada İvan oflayarak çömeldi, silahını bacağına dayayarak yokuşu ve patıkayı gözlemeye başladı. Arkadaşına son bir bakış attı: “Şu hale bak, nasıl da yürüyor! Bu kadar aydır birlikteyiz adamlarla, bir kez bile böyle yürüdüğünü görmedim.”

Milton çirkin bir adamdı. Uzun boylu, sıska ve kamburdu. Gün ışığındaki veya ruh halindeki en ufak bir değişiklikle kızarabilen, kalın, soluk bir teni vardı. Daha yirmi iki yaşında olmasına rağmen, ağzının kenarlarında keskin, sert kırışıklıklar belli oluyordu; sürekli kaşlarını çatma alışkanlığından alnı derin çizgilerle doluydu. Saçları aslında kahverengiydi ama aylardır yediğı yağmur ve toz, onları sarının en çirkin tonuna çevirmişti. Elle tutulur tek özelliğı gözleriydi; o üzgün ve dalgın, aynı zamanda sert ve endişeli gözleri... En müşkülpesent kızların bile dikkatini çekerek. Atlarınki gibi uzun, ince bacakları vardı; bu da onun büyük, hızlı ve dengeli adımlar atmasını sağlıyordu.

Sessizce açılan kapıdan geçip, üçüncü kiraz ağacına kadar yürüdü. Ne de güzeldi o ’42 baharının kirazları... Fulvia, asla

bitmeyecekmiş gibi görünen o halis İsviçre çikolatasıyla yemek için kiraz toplamaya, ağaca tırmanmıştı. En büyük, en olgun olanlarını seçmek için bir erkek çocuğu gibi ağaca çıkıp pek de sağlam görünmeyen bir dala uzanmıştı. Sepet kiraz doluydu ama yine de aşağı inmiyordu, ağacın gövdesine doğru geri çekilmiyordu bile. Milton, ağaca yaklaşıp aşağıdan ona baksın diye Fulvia'nın bilerek oyalandığını düşünmeye başlamıştı. Ama o, tam tersini yapıp birkaç adım geri çekilmişti. Milton'un saçları diken diken olmuştu ve dudakları titriyordu. "İn. Yeter artık, in aşağı! Eğer şimdi inmezsen, tek bir tane bile yemeyeceğim. İn, yoksa sepeti çitin arkasına deviririm. İn hadi. Beni çok korkutuyorsun." Fulvia, cırtlak bir sesle gülmüştü ve tam o sırada, en sondaki kiraz ağacının yüksek dallarından bir kuş havalanmıştı.

Milton yavaş adımlarla eve doğru ilerledi, kısa bir süre sonra durup kiraz ağaçlarının yanına geri döndü. "Nasıl oldu da unuttum ben bunu?" diye düşündü büyük bir üzüntüyle. Burasıydı; en sondaki kiraz ağacının yanında olmuştu o olay: Fulvia yol boyunca yürümüş ve sonra kiraz ağaçlarının ardındaki otların arasına dalmıştı. Beyazlar içinde olmasına rağmen, çimlerin serinliğine aldırmadan, sere serpe yere uzanmıştı... Elleri ensesinde, örgülerinin altında, güneşe bakıyordu. Milton çimenliğe yaklaşacak gibi olduğunda, "Hayır!" diye bağırmişti: "Olduğun yerde kal. Kiraz ağacının gövdesine yaslan. Evet, öyle." Sonra, güneşe bakarak, "Çirkinsin," demişti ona. Milton gözleriyle onu onaylamış ve Fulvia sözüne devam etmişti: "Harika gözlerin, güzel bir ağız, çok güzel ellerin var, ama bütün olarak bakıldığında çirkinsin." Belli belirsiz bir şekilde başını ona doğru çevirmiş ve "Ashında o kadar da çirkin değilsin. Nasıl oluyor da çirkin olduğunu söyleyebiliyorlar? Şey yapmadan söylüyorlar... düşünmeden," demişti. Sonra fısıltıyla, ama Milton'un açıkça duyulabileceği bir şekilde devam etmişti: "*Hieme et*

*aestate, prope et procul, usque dum vivam...*¹ Ah yüce ve sevgili Tanrım, bunu söyleyeceğim adamın yüzünü bir an için o beyaz bulutun içinde görmeme izin ver.” Sonra birdenbire başını Milton’a doğru çevirip, “Bir sonraki mektubuna nasıl başlayacaksın? Kahrolası Fulvia diye mi?” demişti. Milton başını iki yana sallamış, saçları kiraz ağacına sürtünmüştü. Fulvia endişeli bir şekilde, “Ne yani? Bana mektup yazmayacak mısın bir daha?” demişti.

“Yazacağım, sadece ‘Kahrolası Fulvia’ diye başlamayacağım. Mektuplar için endişelenme. Farkındayım. Artık onlarsız yapamayız. Ben onları yazmadan, sen de okumadan olmaz.”

Milton’un eve ilk geliştinden sonra, kendisine yazmasını isteyen Fulvia’ydı. Onu, Deep Purple’in mısralarını tercüme etmesi için çağırmıştı. “Sanırım bu günbatımıyla ilgili,” demişti ona Fulvia. O ise kaydı yavaşlatıp dinlemiş ve tercüme edebilmişti. Fulvia ona birkaç sigara ve o İsviçre çikolatasından verip kapıya kadar eşlik etmişti: “Seni görebilecek miyim?” diye sormuştu Milton, “Yani yarın sabah, Alba’ya indiğinde?”

“Hayır, mümkün değil.”

Milton, “Ama her sabah geliyorsun,” diye karşı çıkmıştı, “ve bütün kafeleri dolaşıyorsun.”

“Mümkün değil. Kasaba bizim için uygun bir yer değil.”

“O zaman buraya geri gelebilir miyim?”

“Gelmek zorundasın.”

“Ne zaman?”

“Tam bir hafta sonra.”

Şimdiki haliyle Milton, tüm bu zamanın büyüklüğü, aşıl-mazlığı karşısında hayrete düştü. Ama Fulvia nasıl olmuştu da bu kadar gelişigüzel bir şekilde söyleyebilmişti bunu? “Tam olarak bir hafta sonra buluşma konusunda anlaşalım. Ama bu arada sen bana yazacaksın.”

1 “Yaz veya kış, yakın veya uzak, yaşadığım sürece ve sonrasında...” Antonio Fogazzaro’nun *Daniele Cortis* (1885) romanında geçen Latince bir cümle.

“Mektup mu yazacağım?”

“Mektup tabii. Geceleri yazarsın.”

“Tamam, ama ne mektubu yazacağım?”

“Mektup işte.”

Milton ondan isteneni yapmıştı ve ikinci buluşmalarında Fulvia ona çok iyi yazdığını söylemişti.

“Ben mi? Fena sayılmam.”

“Hayır, harika yazıyorsun. Torino’ya bir dahaki gidişimde ne yapacağım, biliyor musun? Mektuplarını saklamak için bir kutu alacağım. Hepsini saklayacağım ve kimse onları göremeyecek. Belki torunlarım, benim yaşıma geldiklerinde...”

Ama Milton hiçbir şey söyleyememişti; Fulvia’nın torunlarının aynı zamanda kendi torunları da olmaması olasılığının korkunç gölgesi altında ezilmişti.

“Bir sonraki mektubuna nasıl başlayacaksın?” diye sormuştu Fulvia: “Bu, ‘Güzel Fulvia’ diye başlıyor. Gerçekten güzel miyim?”

“Hayır, güzel değilsin.”

“Ah, değil miyim?”

“Sen güzelliğin ta kendisisin.”

“Sen, sen...” diye kekelemişti Fulvia, “senin kelimelerle aran çok iyi. Mesela daha demin, güzellik kelimesini ilk kez duyuyormuşum gibi geldi bana.”

“Bunda garip bir şey yok. Senden önce güzellik yoktu ki.”

“Yalancı!” diye mırıldanmıştı Fulvia ve sonra, “Şu güneşin güzelliğine bak!” diyerek ayağa fırlayıp yolun kenarına koşmuş, güneşe karşı dikilmişti.

Milton’un yere bakan gözleri Fulvia’nın o gün izlediği yolu takip etti, ama sonuna varmadan başlangıç noktasına, sondaki kiraz ağacına geri döndü. Ne kadar çirkinleşmiş ve yaşlanmıştı bu ağaç. Açık gökyüzüne karşı sallanıyor, umur-samazca süzülüyordu.

Sonra kendini topladı ve ağır ağır, sundurmalı veran-

daya doğru yürüdü. Zemin yapraklarla kaplıydı, Fulvia'dan uzakta geçirdiği iki sonbaharın yapraklarıyla... Fulvia okumalarını neredeyse her zaman burada yapardı; ortadaki kemerle aynı hizadaki kırmızı minderli büyük hasır koltuğa kıvrılırdı. *Yeşil Şapka*, *Fraulein Else*, *Albertine Kayıp* gibi kitaplar okurdu... Fulvia'yı, elinde bu kitaplarla gördüğünde Milton'un kalbi sızlardı. Proust'a, Schnitzler'e, Michael Arlen'e küfreder, onlardan nefret ederdi. Fakat ilerleyen zamanlarda Fulvia bu kitaplara ihtiyaç duymamayı öğrenmişti; Milton'un durmadan çevirdiği şiirler ve öyküler ona yetiyor gibi görünüyordu. İlk olarak *Evelyn Hope*'un çevirisini getirmişti ona Milton. "Benim için mi?" diye sormuştu Fulvia.

"Bir tek senin için."

"Neden?"

"Çünkü sen bu tür şeylerin insanı değilsen, sıkıntı büyük..."

"Benim için mi sıkıntı büyük?"

"Hayır, benim için."

"Peki bu ne?"

"*Beautiful Evelyn Hope is dead / Sit and watch by her side an hour.*"

Okumayı bitirdiğinde Fulvia'nın gözleri ışıldamış, çevirmenine duyduğu takdire teslim olmayı tercih etmişti. "Gerçekten sen mi çevirdin? Öyleyse sahiden de bir ilahsın bu konuda. Peki hiç neşeli şeyler çevirmez misin?"

"Asla!"

"Neden?"

"Öyle şeylere rastlamıyorum bile. Galiba benden kaçıyor neşeli şeyler..."

Bir sonraki sefer ona Poe'nun bir öyküsünü getirmişti.

"Ne hakkında?"

"*Of my love, of my lost love, of my lost love Morella.*"

"Bu gece okuyacağım."

“İki akşamımı aldı onu çevirmek.”

“Geceleri çok geçe kalmıyor musun sence de?”

“Kalmak zorundayım,” diye cevap vermişti Milton, “Akşamları hep teyakkuzdayız, UNPA’dayım ben.”

Fulvia kahkahalara boğulmuştu. “UNPA mı? Sen ha? Bunu bana söylememen lazımdı. İnanamıyorum. UNPA gönüllüsün öyle mi? Sarı ve mavi koluğunla!”

“Kolluğum var, evet, ama gönüllü falan değilim! Bizi federasyona aldılar, eğer bir tatbikat bile kaçırırsan, bir sonraki gün evine askerler geliyor ve alıp götürüyor seni. Giorgio da UNPA’da.”

Ama Fulvia Giorgio’ya gülmemişti, belki de kahkahalarını Milton’da tüketmişti zaten.

Onları, spor salonunda, bir basketbol maçı sonrasında tanıştıran Giorgio Clerici’ydi. Soyunma odasından çıkıyorlardı ve işte oradaydı Fulvia: Dağılan kalabalığın ortasında, yosunların arasına saklanmış bir inci tanesi gibiydi...

“Bu Fulvia. On altı yaşında. Hava saldırılarından dolayı Torino’dan buraya geldi. Aslında içten içe eğlenceli buluyordu onları. Şimdi burada yaşıyor: Tepede, şu eskiden noterin olan evde, vesaire, vesaire... Fulvia’da tonla Amerikan plağı var. Fulvia, bu herif İngilizcede bir ilahdır.”

Fulvia, ancak Giorgio’nun konuşmasının bu son sözlerini duyduğunda Milton’a bir bakış atma zahmetine girmişti. Gözlerindeki ifade, Milton’un ilah falan olmadığını söylüyordu.

Milton elleriyle yüzünü kapadı ve karanlıkta, Fulvia’nın gözlerini zihninde canlandırmayı denedi. Sonra ellerini indirip bir iç çekti, çabası ve o gözleri hatırlayamamanın korkusu onu bitkin düşürmüştü. Altın gibi parıldayan, sıcak, ela rengi gözleri vardı Fulvia’nın. Başını bayıra doğru çevirdi ve İvan’ı az çok seçebildi; hâlâ çömelmiş halde, uzun, dolambaçlı yamaca bakıyordu. Sütunlu girişin altına geldi. “Ful-

via, Fulvia, aşkım.” Bunu evin kapısının önünde söylerken, aylardır ilk kez nefesini boşa harcamıyormuş gibi hissetti. “Hâlâ aynıyım Fulvia. Çok şey yaptım, çok yol katettim... Kaçtım, kovaladım. Hiç hissetmediğim kadar canlı hissettim kendimi ve ölümü gördüm. Güldüm ve ağladım. Bir adam öldürdüm savaşın sıcağında. Birçok adam gördüm, soğukkanlılıkla öldürüldüler. Ama ben hâlâ aynıyım.”

Evi çevreleyen kaldırımında bir ayak sesi duydu. Amerikan tüfeğini hafifçe kaldırdı. Kulağa sert gelse de, ses bir kadına aitti.